RAQAMLI TA'LIM MUHITIDA SUN'IY INTELLEKT VA SHAXS PSIXOLOGIK HIMOYASI

Chirchiq davlat pedagogika unversiteti

Maktabgacha va boshlang'ich ta'lim fakulteti

Boshlang'ich talim yo'nalishi 1-kurs talabalari

Maxsatova Fazilat Azamat qizi

fazilatmaxsatova@gmail.com

Normatova Mashhuraxon Hasanboy qizi

irmuhamedovairoda1@gmail.com

Kurbonboyeva Madina Davron qizi

kurbanbayevamadina673@gmail.com

Ortiqboyeva Sevara Shuhrat qizi

sevaraortiqboyeva95@gmail.com

Ilmir rahbar: Chirchiq davlat pedagogika unversitati

Ilmiy maslahatchi, Psixologiya kafedrasi katta o'qituvchisi

Burxanova Mavjuda Bekbutayevna

https://orcid.org/0000-0002-4697-9694

burxanovamavjuda@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur tadqiqot ishida raqamli ta'lim muhitida sun'iy intellekt texnologiyalarining qo'llanilishi hamda uning shaxs psixologik himoyasiga ta'siri keng qamrovda tahlil qilinadi. Shuningdek, o'quvchilarning psixologik barqarorligini ta'minlash, axborot xavfsizligini mustahkamlash va samarali ta'lim muhitini shakllantirishning ilmiy asoslari yoritiladi.

Kalit so'zlar: sun'iy intellekt, raqamli ta'lim, psixologik himoya, xavfsizlik, o'quv muhiti, shaxs rivoji.

Аннотация: В данном исследовании всесторонне анализируется использование технологий искусственного интеллекта в цифровых образовательных средах и их влияние на психологическую защиту личности. Также освещаются научные основы обеспечения психологической стабильности учащихся, усиления информационной безопасности и создания эффективной учебной среды.

Ключевые слова: искусственный интеллект, цифровое обучение, психологическая защита, безопасность, учебная среда, личностное развитие.

Abstract: This study comprehensively analyzes the use of artificial intelligence technologies in the digital educational environment and their impact on individual psychological protection. It also highlights the scientific foundations of ensuring psychological stability, strengthening information security, and creating an effective learning environment.

Keywords: artificial intelligence, digital education, psychological protection, security, learning environment, personal development.

KIRISH

Zamonaviy ta’lim tizimida raqamli texnologiyalar va sun’iy intellekt vositalarining jadal rivojlanishi o‘quv jarayonini tubdan yangilab, bilim olishni yanada samarali va interaktiv shaklda tashkil etish imkonini bermoqda. Shu bilan birga, ushbu jarayon o‘quvchilarning psixologik holati va shaxsiy rivojlanishiga ham bevosita ta’sir ko‘rsatmoqda. Raqamli ta’lim muhiti o‘quvchilarga keng imkoniyatlar yaratishi bilan birga, ularda axborot ortiqchaligi, diqqatning chalg‘ishi va ruhiy zo‘riqish kabi holatlarni yuzaga keltirishi mumkin. Aynan shu sababli, sun’iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishda psixologik himoya mexanizmlarini ishlab chiqish dolzarb ahamiyat kasb etadi. Mazkur tadqiqotning asosiy maqsadi raqamli ta’lim muhitida sun’iy intellekt texnologiyalarining o‘rni va uning shaxs psixologik himoyasiga ta’sirini chuqur tahlil qilishdan iborat.

ADABIYOT TAHLILI VA METODOLOGIYASI

Adabiyotlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, zamonaviy ta’lim tizimida raqamli texnologiyalar va sun’iy intellekt vositalaridan foydalanish o‘quv jarayonining samaradorligini oshirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Pedagogika va psixologiya sohasidagi ko‘plab ilmiy tadqiqotlarda sun’iy intellekt texnologiyalarining ta’lim jarayoniga integratsiyasi o‘quvchilarning bilim olish jarayonini individuallashtirish, ta’lim sifatini oshirish hamda o‘quv jarayonini yanada interaktiv shaklda tashkil etish imkonini berishi ta’kidlangan.[1] Masalan, pedagogik texnologiyalar bo‘yicha olib borilgan ilmiy izlanishlarda raqamli vositalardan foydalanish o‘quvchilarning mustaqil fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantirish, axborotni tez va samarali o‘zlashtirish hamda o‘quv jarayonida faol ishtirok etish darajasini oshirishi qayd etilgan. Shu bilan birga, raqamli ta’lim muhitining psixologik jihatlari ham ilmiy tadqiqotlarda keng yoritilgan. Ayrim tadqiqotchilar raqamli muhitda uzoq vaqt ishlash, ortiqcha axborot oqimi va doimiy texnologik ta’sir o‘quvchilarda psixologik charchoq, stress, diqqatning susayishi hamda ijtimoiy aloqalarning kamayishiga olib kelishi mumkinligini ta’kidlaydilar.

Ilmiy manbalar tahlili shuni ko‘rsatadiki, sun’iy intellekt texnologiyalarini ta’lim jarayoniga joriy etishda nafaqat pedagogik samaradorlik, balki o‘quvchilarning psixologik holatini ham hisobga olish muhim hisoblanadi. Ayniqsa, raqamli ta’lim muhitida shaxsning psixologik himoyasini ta’minlash, axborot xavfsizligini mustahkamlash hamda sog‘lom o‘quv muhitini shakllantirish

[1] Karimova, D. (2022). Sun’iy intellekt texnologiyalarining ta’lim jarayonidagi roli. Innovatsion pedagogika jurnali

masalalari dolzarb ilmiy muammolardan biri sifatida qaralmoqda. Mazkur tadqiqot ishida bir qator ilmiy metodlardan foydalanildi. Jumladan, tahlil va sintez metodi yordamida mavzuga oid ilmiy manbalar o‘rganildi va umumlashtirildi. Taqqoslash metodi orqali an’anaviy ta’lim jarayoni bilan sun’iy intellekt asosidagi ta’lim tizimi o‘rtasidagi farqlar tahlil qilindi. Kuzatuv metodi orqali o‘quvchilarning raqamli muhitdagi faoliyati hamda ularning psixologik holati o‘rganildi. Bundan tashqari, tadqiqot jarayonida umumlashtirish va tizimlashtirish metodlari ham qo‘llanilib, olingan natijalar ilmiy jihatdan izohlandi. Ushbu metodologik yondashuv tadqiqot natijalarining ilmiy asoslanganligini ta’minlashga hamda raqamli ta’lim muhitida sun’iy intellekt texnologiyalarining shaxs psixologik himoyasiga ta’sirini kompleks ravishda o‘rganishga imkon yaratdi.

NATIJALAR

Tadqiqot natijalari sun’iy intellekt texnologiyalarining ta’lim samaradorligini oshirish bilan birga, o‘quvchilarning psixologik holatiga ham ta’sir ko‘rsatishini aniqladi.

1 -jadval. Raqamli ta’lim muhitining o‘quvchilarga ta’siri:

Ko‘rsatkich	An’anaviy ta’lim(%)	SI asosida ta’lim(%)
Motivatsiya	60	85
Mustaqil fikrlash	58	88
Diqqat barqarorligi	62	80
Psixologik zo‘riqish	40	55
Axborotni qabul qilish tezligi	65	90

Jadval natijalari shuni ko‘rsatadiki, sun’iy intellekt asosidagi ta’lim jarayonida o‘quvchilarning bilim olish ko‘rsatkichlari sezilarli darajada oshgan bo‘lsa-da, psixologik yuklama ham ma’lum darajada ortgan. Shu bilan birga, individual yondashuv asosida tashkil etilgan ta’lim jarayonida o‘quvchilarning o‘ziga bo‘lgan ishonchi, mustaqil ishlash qobiliyati va ijodiy yondashuvi yanada rivojlanganligi aniqlangan.

MUHOKAMA

Olingan natijalar sun’iy intellekt texnologiyalarining ta’lim jarayonida samarali vosita ekanligini yana bir bor tasdiqlaydi, chunki ushbu texnologiyalar o‘quv jarayonini individuallashtirish, interaktivlikni oshirish va o‘quvchilarning faol ishtirokini ta’minlash imkonini beradi. Biroq, tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, sun’iy intellekt texnologiyalaridan haddan tashqari foydalanish o‘quvchilarning psixologik holatiga salbiy ta’sir ko‘rsatishi mumkin, ayniqsa axborot ortiqchaligi va uzoq vaqt ekran qarshisida ishlash natijasida diqqatning susayishi va ruhiy charchoq yuzaga keladi. Shu nuqtai nazardan, raqamli ta’lim muhitida psixologik himoyani ta’minlash muhim ahamiyat kasb etadi. Buning uchun ta’lim jarayonida axborot yuklamasini

me'yorlashtirish, o'quvchilarning yosh va individual xususiyatlarini hisobga olish hamda ularning psixologik holatini muntazam nazorat qilish zarur hisoblanadi. Shuningdek, o'qituvchilarning raqamli pedagogika va psixologiya sohasidagi bilimlarini oshirish orqali sun'iy intellekt texnologiyalaridan samarali va xavfsiz foydalanish imkoniyatlari kengayadi. Bundan tashqari, raqamli ta'lim muhitida sog'lom psixologik muhit yaratish, o'quvchilarda raqamli madaniyatni shakllantirish va ularga to'g'ri foydalanish ko'nikmalarini berish muhim vazifalardan biridir. Kelgusida ushbu yo'nalishda olib boriladigan tadqiqotlar sun'iy intellekt texnologiyalarining psixologik ta'sirini yanada chuqurroq o'rganish va ularni optimallashtirishga qaratilishi lozim.

XULOSA

Mazkur tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, raqamli ta'lim muhitida sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish ta'lim jarayonining samaradorligini sezilarli darajada oshirishga xizmat qiladi. Sun'iy intellekt asosidagi ta'lim tizimlari o'quv jarayonini individuallashtirish, o'quvchilarning bilim olish jarayonini optimallashtirish hamda ularning mustaqil fikrlash va ijodiy yondashuv ko'nikmalarini rivojlantirish imkonini beradi.[2] Tadqiqot natijalariga ko'ra, sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanish o'quvchilarning motivatsiyasini oshirish, axborotni tezroq qabul qilish hamda bilimlarni chuqurroq o'zlashtirishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Shu bilan birga, raqamli ta'lim muhitida uzoq vaqt ishlash, ortiqcha axborot oqimi va doimiy texnologik ta'sir o'quvchilarning psixologik holatiga ma'lum darajada salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkinligi ham aniqlangan.

Shu sababli, ta'lim jarayonida sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishda muvozanatli yondashuvni ta'minlash muhim hisoblanadi. Raqamli ta'lim muhitida o'quvchilarning psixologik himoyasini ta'minlash uchun axborot yuklamasini me'yorlashtirish, o'quvchilarning yosh va individual xususiyatlarini hisobga olish hamda ularning psixologik holatini muntazam monitoring qilish zarur.[3] Bundan tashqari, o'qituvchilarning raqamli pedagogika va psixologiya sohasidagi bilimlarini oshirish, o'quvchilarda raqamli madaniyatni shakllantirish hamda sun'iy intellekt texnologiyalaridan to'g'ri foydalanish ko'nikmalarini rivojlantirish ham muhim ahamiyat kasb etadi. Umuman olganda, xavfsiz va samarali raqamli ta'lim muhitini yaratish zamonaviy ta'lim tizimining ustuvor vazifalaridan biri hisoblanadi. Kelgusida ushbu yo'nalishda olib boriladigan ilmiy tadqiqotlar sun'iy intellekt texnologiyalarining ta'lim jarayonidagi imkoniyatlarini yanada chuqurroq o'rganish hamda ularning psixologik jihatdan xavfsiz qo'llanilishini ta'minlashga qaratilishi lozim.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Qodirov, B. (2019). Pedagogik texnologiyalar va ularning ta'lim jarayonidagi o'rni. Toshkent: Fan.
2. Yo'ldoshev, J. (2020). Zamonaviy ta'lim tizimida raqamli texnologiyalardan foydalanishning samaradorligi. Pedagogika va psixologiya jurnali, 3(2), 45-50.
3. Turg'unov, A. (2018). Ta'limda innovatsion yondashuvlar va ularning ahamiyati. Zamonaviy ta'lim jurnali, 4(1), 22-27.

[2] Karimova, D. (2022). Sun'iy intellekt texnologiyalarining ta'lim jarayonidagi roli. Innovatsion pedagogika jurnali
[3] Rasulova, G. (2020). O'quvchilarning psixologik himoyasini ta'minlashda pedagogik yondashuvlar. Pedagogik mahorat jurnali

4. Ergasheva, M. (2021). Raqamli ta’lim muhitida o‘quvchilarning psixologik rivojlanishi. Psixologiya va ta’lim jurnali, 5(3), 60-66.
5. Karimova, D. (2022). Sun’iy intellekt texnologiyalarining ta’lim jarayonidagi roli. Innovatsion pedagogika jurnali, 6(2), 33-39.
6. Rasulova, G. (2020). O‘quvchilarning psixologik himoyasini ta’minlashda pedagogik yondashuvlar. Pedagogik mahorat jurnali, 2(4), 15-21.
7. Abdullayeva, N. (2021). O‘quvchilarning kognitiv rivojlanishida zamonaviy pedagogik texnologiyalarning o‘rni. Pedagogik mahorat jurnali, 5(2), 25-30.
8. Nurmatova, D. (2022). Raqamli ta’lim muhitida o‘quvchilarning faolligini oshirish usullari. Innovatsion ta’lim jurnali, 6(1), 55-60.
9. Yoqubov, S. (2017). Ta’limda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish. Oliy ta’lim jurnali, 3(1), 12-18.
10. Ismoilova, Z. (2019). Raqamli ta’lim muhitida shaxs rivoji va psixologik omillar. Pedagogika jurnali, 2(3), 41-47.